

ALEKSANDRO STULGINSKIO UNIVERISTETAS

TRADICINIŲ AMATININKŲ KOMPETENCIJŲ TOBULINIMAS

Tyrimo santrauka

Tyrimo vadovas

Prof. dr. Astrida Miceikienė

Akademija

2015

IVADAS

Pagal LR tautinio paveldo produktų įstatymą „tradicinis amatininkas - fizinis asmuo, užsiimantis tradiciniu amatu“. Pastarojo esmę šis įstatymas apibrėžia taip „Tradicinis amatas – individuali, ar kolektyvinė veikla, pagrįsta iš kartos į kartą perduodama patirtimi ir specialiais įgūdžiais, skirta tautinio paveldo produktų nuolatiniam sukūrimui ir realizavimui“ (Lietuvos, 2007).

Tradiciniai amatai – svarbi kiekvienos šalies kultūros ir tautinio paveldo dalis, būtina išsaugoti ateities kartoms. Kartu tai ir nemažo šalies gyventojų skaičiaus užsiėmimas, svarbus ne tik kaip saviraiškos būdas, bet ir pajamų bei pragyvenimo šaltinis. Kaime tradiciniai amatai - viena iš alternatyvių žemės ūkiui veiklų, galinti sumažinti kaimo gyventojų priklausomybę nuo žemės ūkiu kaip vienintelio pajamų šaltinio, padidinti kaimo vietovių konkurencingumą panaudojant vietinius išteklius. Dėl ypatingos svarbos tradicinių amatų puoselėjimui daug dėmesio skiria įvairios pasaulio šalys, tarp jų ir ES ir Lietuva.

Tradicinių amatų puoselėjimas ir išsaugojimas pastaruoju metu susiduria su nemažais iššūkiais. Globalizacijos sąlygomis besiformuojanti tarpkultūrinė erdvė nėra palanki tradicinių amatų tautinio identiteto išsaugojimui. Vis labiau atsiveriančios demografinės problemos lemia amatininkystės tradicijų perdavimo jaunajai kartai problemas.

Lietuvoje tradiciniai amatininkai susiduria ir su amato, kaip ūkinės veiklos ir verslo organizacinėmis, finansinėmis, pardavimų problemomis. Menkas tradicinių amatininkų verslumas dirbti šiandieninėmis verslo ir rinkos sąlygomis, nepakankami amatininkų viešo intereso atstovavimo gebėjimai, silpnos asocijuotos tradicinių amatininkų organizacijos, ypač partnerystė ir bendradarbiavimas su kitomis savivaldos organizacijomis; neišplėtoti tradicinių amatų gaminių ir paslaugų rinkodara ir kt. .

Dauguma minėtų problemų dažniausiai siejasi su nepakankamu profesiniu pasirengimu perimti iš vyresniosios kartos amatų tradicijas ir kompetencijų trūkumu užsiimti tradiciniu amatu verslo pagrindais. Iš esmės neveikia tradicinių amatininkų mokymo ir meistriškumo kėlimo sistema.

Lietuvos Respublikos Tautinio paveldo produktų įstatyme akcentuojama, kad yra svarbu „užtikrinti tautinio paveldo valstybinę apsaugą, įgalinti išsaugoti ir skleisti sukauptą tradicinių amatų patirtį, suteikus jai šiuolaikinį reikšmingumą“. Šios nuostatos gali būti įgyvendintos tik sukūrus ir įgyvendinus tradicinių amatininkų mokymo ir meistriškumo kėlimo sistemą.

Tyrimo tikslas – sukurti tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo Lietuvoje sistemos modelį.

1. LIETUVOS PATIRTIES ORGANIZUOJANT IR VYKDANT TRADICINIŲ AMATININKŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMĄ APŽVALGA

1.1. Teisės aktų, reglamentuojančių tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimą Lietuvoje, apžvalga

Sąvokos „amatas“, „amatininkas“ veiklos pasaulyje naudojamos gan dažnai ir dažniausiai yra siejamos su tam tikra veikla ir šią veiklą įsisavinusiais bei atliekančiais asmenimis. Visuotinė lietuvių enciklopedija amatus apibrėžia kaip *rankomis ar nesudėtinga technika atliekamą individualią ar kolektyvinę veiklą, kurios metu sukuriama įvairaus vartojimo reikmenys, paslaugos pagal individualius užsakymus ar nedidelėmis apimtimis rinkai* (Visuotinė, 2003).

Pagal šią apibrėžtį galima lengvai identifikuoti amatų, kaip specifinės veiklos, technologinį (techninį), ekonominį, organizacinį ir profesinį pobūdį:

- technologinis (techninis) pobūdis - amatas siejamas su nesudėtinga atlikimo technika, paprastais įrankiais, jiems svetimi pramoniniai gamybos būdai;

- ekonominis pobūdis – amatas siejamas su konkrečiais ekonominiais tikslais, pirmiausiai su prekių (vartojimui skirtų gaminių ar paslaugų) pateikimu rinkai siekiant ekonominės naudos, pirmiausiai pajamų. Pagal ekonominį pobūdį amatas yra veikla, vykdoma verslo pagrindais;

- organizacinis pobūdis – amatas siejamas su nesudėtingomis ekonominės veiklos organizavimo formomis. Tai individuali veikla, šeimos darbu grindžiama veikla, atskirais atvejais kooperuota ar kitais bendros veiklos (bendro darbo) principais grindžiama veikla;

- profesinis pobūdis – amatas siejamas su tam tikros veiklos išmanymu (išmokimu), o kartu ir su tam tikra profesija. Atliekamo mokslinio tyrimo požiūriu šis amato pobūdis yra svarbiausias.

Pagal amato apibrėžtį nesunku *nusakyti ir amatininko apibūdinimą. Tai asmuo išmokęs amato ir individualiai ar kolektyviai juo užsiimantis*. Tokia amatininko apibrėžtis tiesiogiai siejasi su amatininkui svarbių kompetencijų ir, plačiąja prasme, profesijos įgijimu. Tačiau ne kiekvienas amatininkas yra tradicinis amatininkas. Pastariesiems priskiriami tie amatininkai, kurie šalia įprastinių amatininkų profesijos kompetencijų yra perėmę iš kartos į kartą perduodamą patirtį ir įgūdžius, o jų pagaminti produktai (paslaugos) yra sertifikuojami.

Tradiciniams amatininkams reikalingos specialiosios su amatininko profesine veikla ir tautinio paveldo tradicijomis susietos specialiosios kompetencijos, taip pat ir bendrosios kompetencijos. Bazinės kompetencijos turi būti įgytos vidurinėje mokykloje ir formalaus profesinio pasirengimo metu. Šių kompetencijų atnaujinimas, tobulinimas gali vykti neformalaus mokymosi ar savaiminiu būdu.

Su kompetencijų sąvoka tampriai susieta ir kvalifikacijos sąvoka. Pagal studijų terminų žodyną kvalifikacija – tai formaliai įvertinta ir įteisinta asmens tam tikro lygmens kompetencija, reikalinga konkrečiai profesinei veiklai (Studijų, 2011). Egzaminu ar kitu būdu įvertinta kompetencija pripažįstama kvalifikacija išduodant diplomą, kvalifikacijos kėlimo pažymėjimą ar kitą dokumentą priklausomai nuo kvalifikacijos lygio ir jos įgyjimo būdo.

LRV 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535 patvirtino „Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašą“, kuris nustato LR kvalifikacijų, grindžiamų asmens veiklai reikalingomis kompetencijomis, lygių sistemą (Lietuvos, 2010). Šis aprašas parengtas pagal 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją „Dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo“ (2008/C111/01) ir atsižvelgiant į 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyvą 2009/50/EB dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą (OL 2009 L 155, p. 17). Šiame apraše visos kvalifikacijos yra suskirstytos į 8 lygius.

1 lentelė. Amatininkų profesijos ir IV ir V kvalifikacinių lygių aprašų sugretinimas

Amatininkų profesijų grupės aprašas	Kvalifikacinių lygių aprašai
<p>Kvalifikuoti darbininkai ir amatininkai taiko savo specialiąsias technines ir praktines žinias bei įgūdžius pastatų statybos ir priežiūros srityse, lieja iš metalo, montuoja metalinius statinius, reguliuoja stakles ar gamina, derina, prižiūri ir taiso mašinas, įrangą ar įrankius, atlieka spausdinimo darbus ir gamina ar perdirba maisto produktus, tekstilės ar medienos, metalo ir kitus gaminius bei gamina rankų darbo dirbinius. Darbai atliekami rankomis arba rankinio valdymo ir kitais įrankiais, kuriais siekiama sumažinti fizinių pastangų ir laiko sąnaudas, kurių reikia tam tikroms užduotims atlikti, taip pat pagerinti gaminių kokybę. Atliekant šias užduotis reikia išmanyti visas gamybos proceso stadijas, naudojamas medžiagas ir įrankius, taip pat galutinio gaminio pobūdį ir paskirtį. Pagrindinės kvalifikuotų darbininkų ir amatininkų atliekamos užduotys: pastatų ir kitų statinių statyba, priežiūra ir remontas; liejimas iš metalų, suvirinimas ir formavimas; sunkių metalinių konstrukcijų, įrenginių ir panašios įrangos įrengimas ir montavimas; mechanizmų, prietaisų, įrankių ir kitų metalinių gaminių gamyba; staklių derinimas operatoriams ar įvairių staklių reguliavimas ir valdymas; pramoninių mechanizmų, variklių, transporto priemonių, elektrinių ir elektroninių</p>	<p>IV lygmuo. Kvalifikacija skirta veiklai, susidedančiai iš veiksmų ir operacijų palyginti plačiose veiklos srityse. Veikla atliekama vykdant keletą ir daugiau specializuotų veiklos uždavinių, kurių galimi sprendimai ne visada išbandyti ir žinomi. Atliekant veiklą gebama pritaikyti faktines ir teorines žinias, būdingas plačiam kontekstui, susijusiam su veiklos sritimi.</p> <p>Veikla atliekama savarankiškai, prisiimant atsakomybę už veiklos atlikimo procedūrų ir rezultatų kokybę. Įgijus patirties, kvalifikacija leidžia perduoti praktinius veiklos įgūdžius žemesnės kvalifikacijos darbuotojams ir prižiūrėti jų veiklą. Veiklos aplinka reikalauja gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių, lemiamų veiklos konteksto kaitos, kuri dažniausiai nuspėjama</p>
	<p>V lygmuo. Kvalifikacija skirta veiklai, pasižyminčiai kompleksišku uždavinių derinimu skirtingose veiklos srityse. Veikla apima žemesnės kvalifikacijos darbuotojų kompetencijų vertinimą ir mokymą. Ji reikalauja derinti išsamias veiklos srities žinias su bendrosiomis žiniomis, sprendžiant įvairias specializuotas užduotis keliuose skirtingose srityse.</p> <p>Darbuotojas atlieka veiklą savarankiškai, jos priežiūra apsiriboja tik rezultatų įvertinimu. Veiklos uždavinius nustato aukštesnės kvalifikacijos darbuotojas, dažnai suteikdamas</p>

<p>prietaisų ir kitos įrangos montavimas, priežiūra ir remontas; tikslųjų prietaisų, papuošalų, namų apyvokos reikmenų ir kitų gaminių iš tauriųjų metalų, keramikos, stiklo ir kitos panašios produkcijos gamyba; rankų darbo dirbinių gamyba; spausdinimo darbų atlikimas; maisto produktų gamyba ir apdorojimas, įvairių gaminių iš medienos, tekstilės, odos ir panašių medžiagų gamyba. Gali būti priskiriamas vadovavimas kitiems darbininkams. Savarankiškai dirbantys kvalifikuoti darbininkai ir amatininkai, kurie savo verslą valdo patys ar padedami kelių kitų asmenų, taip pat gali atlikti įvairias užduotis, susijusias su verslo vadyba, apskaita ir buhalterija, klientų aptarnavimu, nors tokios užduotys paprastai nėra pagrindinis jų darbas.</p>	<p>atlikėjui galimybes pasirinkti šių uždavinių sprendimo būdus ir priemones. Darbuotojas vadovauja žemesnės kvalifikacijos darbuotojų veiklai, planuoja ir skirsto užduotis, prižiūri atlikimą, konsultuoja ir tikrina kokybę. Veiklos technologiniai ir organizaciniai reikalavimai ir jos aplinka nuolat kinta, pokyčiai dažnai nenuspėjami ir gali būti susiję su naujomis veiklos sritimis.</p>
--	--

Ekspertinio vertinimo būdu nustatyta, kad amatininkų (įskaitant ir tradicinių amatininkų) kompetencijos yra artimiausios ketvirtam ir penktam kvalifikacijų lygiui. Tai akivaizdu iš Lietuvos profesijų klasifikatoriuje išskirtos 7 profesijų grupės „Kvalifikuoti darbininkai ir amatininkai“ aprašo ir Lietuvos kvalifikacijų sandaros apraše pateiktų IV ir V kvalifikacinių lygių aprašų sugretinimo. Jis pateiktas 2 lentelėje.

IV kvalifikacinio lygmens bazinės kompetencijos dažniausiai įgyjamos profesinio rengimo įstaigose. Reikalavimus profesiniam rengimui reglamentuoja LR profesinio rengimo įstatymas.

V kvalifikacinis lygmens kompetencijų esminį skirtumą nuo IV lygmens kompetencijų sudaro aukštesnis profesinis meistriškumas, taip pat gebėjimas nustatyti užduoti kitiems asmenims, kontroliuoti jų vykdymą, taip pat veikti kintančiomis sąlygomis. Deja šiuo metu šis kvalifikacinis lygmuo į Lietuvos mokymo ir studijų sistemą nėra integruotas. LR mokslo ir studijų įstatymo naujos redakcijos projekte numatomos V kvalifikacinį lygį atitinkančios profesinės studijos kolegijose. Tai naujai atsiverianti įstatyminė galimybė rengti aukštesnio kvalifikacinio lygmens amatininkus – meistrus.

Kompetencijų atnaujinimas ir tobulinimas svarbus visiems amatininkams (tame tarpe ir tradiciniams amatininkams) nepriklausomai nuo jų bazinio išsilavinimo. Mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtotė ne tik padeda užtikrinti suaugusiųjų saviraiškos ar asmeninių ugdymosi poreikių tenkinimą, tačiau turi reikšmingą įtaką ir visos valstybės ekonominei, socialinei, pilietinei pažangai. Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimas – viena iš mokymosi visą gyvenimą formų. Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuoja ES ir LR teisės aktai.

Siekdama valstybiniu mastu skatinti tradicinių amatų veiklą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 775 patvirtino Ilgalaikę tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategiją ir Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2008–2015 metų programą (Žin., 2008, Nr. 90-3601) (toliau – programa). Šiuose dokumentuose akcentuojama ir tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo svarba.

Svarbiausi suaugusiųjų švietimo tikslai visam Europos regionui apibrėžti Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkėje (2011), strategijoje Europa 2020, Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijoje (ET 2020). Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkėje (2011) numatyta:

- padidinti suaugusiųjų mokymosi galimybių prieinamumą, plėtoti visuomenės mokymosi visą gyvenimą sampratą ir jo naudą;

- kurti darnias mokymosi visą gyvenimą sistemas;

- skatinti bendradarbiavimą su darbdaviais, socialiniais partneriais;

- didinti aukštojo mokslo įstaigų atvirumą plačiajai visuomenei, subalansuoti švietimo išteklių paskirstymą per visą gyvenimą, skatinti suaugusiųjų mokymąsi kaip skirtingų amžiaus grupių, kultūrų ir įvairios socialinės kilmės žmonių solidarumo priemonę;

Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijoje pažymima, kad Vienas iš strateginių tikslų - mokymąsi visą gyvenimą ir judumą paversti tikrove:

- plėtoti nacionalines kvalifikacijų sistemas, grindžiamas mokymosi rezultatais ir susietas su Europos kvalifikacijų sąranga;

- įdiegti lankstesnius mokymosi būdus užtikrinant lengvesnį perėjimą iš vieno švietimo sektoriaus į kitą;

- skatinti atviresnį požiūrį į neformalųjį švietimą ir savišvietą, didinti skaidrumą bei pripažinti mokymosi rezultatus;

- skatinti suaugusiųjų mokymąsi ir gerinti profesinio orientavimo sistemų kokybę;

- siekti, kad mokymasis taptų patrauklesnis, kuriant naujas mokymosi formas ir naudojant naujas mokymo bei mokymosi technologijas.

Pagrindiniai teisės aktai, kuriuose Lietuvos siekiai šioje srityje konkretinami yra Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012) ir Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija (2013). Teisės aktų, reglamentuojančių suaugusiųjų mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą, pagrindinės nuostatos pateiktos 2 lentelėje.

2 lentelė. LR teisės aktų, reglamentuojančių suaugusiųjų mokymą, pagrindinės nuostatos

Teisės aktas	Nuostatos
<i>Valstybės pažangos strategija Lietuva 2030</i>	Sukurti veiksmingą mokymosi visą gyvenimą sistemą, efektyviai pritaikančią informacinių ryšių technologijų galimybes, užtikrinančią dinamiškai visuomenei būtinų žinių bei gebėjimų įgijimą ir tobulinimą, sukurti nacionalines visų besimokančių asmenų polinkius ir gabumus atskleidžiančias programas
<i>2014-2020 m. Nacionalinės pažangos programa</i>	Vienas iš uždavinių - <i>sukurti suaugusiųjų mokymosi sąlygas ir paskatas</i> . Tam būtina stiprinti mokymosi motyvaciją, didinti prieinamumą (paklausą) ir gerinti mokymosi paslaugų kokybę: <ul style="list-style-type: none"> - susieti lėšas su besimokančiojo poreikiais, - daug dėmesio skirti dirbantiems ir socialinę atskirti patiriantiems, vyresnio amžiaus, kaimo vietovių žmonėms, - diegti neformaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemą, - sukurti lanksčias ir prieinamas neformalaus mokymosi priemones, skirtas kūrybiniam gebėjimams ir asmenybei visapusiškai tobulinti, - užtikrinti formalaus profesinio mokymo paslaugų prieinamumą visą darbo laiką dirbantiems žmonėms, - diegti lanksčias ir prieinamas mokymosi formas, - sudaryti galimybę siekti kvalifikacijos dalimis.
<i>Valstybinė studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros 2013-2020 metų programa (2012)</i>	Vienas iš uždavinių – <i>sudaryti palankias mokymosi visą gyvenimą paslaugų plėtros sąlygas aukštosiose mokyklose</i> .
<i>Valstybinė švietimo 2013-2022 m. strategija (2013)</i>	Vienas iš strateginių tikslų – <i>garantuojant švietimo sistemos veiksmingumą, sukurti paskatų ir vienodų sąlygų mokytis visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksminga pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje</i> . <ul style="list-style-type: none"> - skatinti mokymosi visą gyvenimą įvairovę, įtraukiant kultūros įstaigas ir verslo atstovus, kurti lankstesnę prieinamumo sistemą, - organizuoti edukacinę pilietinę veiklą, - stiprinti motyvaciją mokytis ir plėtoti mokymosi visą gyvenimą integralumą, - sudaryti sąlygas savarankiškai valdyti karjerą, formuojant karjeros rinkimosi sąmoningumą ir ugdymosi tęstinumą, - sukurti darnią suaugusiųjų švietimo sistemą, apimančią ir neformaliai įgytų kompetencijų pripažinimą.
<i>Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas (2014)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - suteikti teises garantijas asmeniui įgyvendinti įgimtą teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, - laiduoti galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, atrasti naujų gyvenimo prasmų, - skatinti ne tik gerinti profesinius įgūdžius, bet ir kurti prasmingą laisvalaikį, - skatinti būti aktyviu demokratinės visuomenės nariu.

<p><i>Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtros 2014-2016 m. veiksmų planas</i></p>	<p>Tikslas - <i>sukurti suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, kuri sudarytų sąlygas suaugusių asmenų socialinei ir darbinei įtraukčiai, aktyviam pilietiškumui ir asmeniniam tobulėjimui:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sudaryti sąlygas įgyti bendrąsias kompetencijas, formuoti teigiamas mokymosi visą gyvenimą nuostatas, plėtojant formaliojo ir neformaliojo švietimo galimybes, - sudaryti palankias mokymosi visą gyvenimą plėtros sąlygas profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose bei užtikrinti jų kokybę, - sukurti tolygią finansinių ir organizacinių paskatų sistemą, sudarančią palankesnes sąlygas suaugusiųjų dalyvavimui mokymosi visą gyvenimą veiklose.
---	--

2 lentelėje pateiktos teisinės ir strateginės nuostatos byloja, kad šalies valdžios institucijos suvokia neformalaus mokymosi ir įvairių profesijų darbuotojų kompetencijų tobulinimo svarbą ir būdus, siekia tam sudaryti tinkamas finansines ir organizacines sąlygas. Šiai paskirčiai skiriama nemažai lėšų, ypač iš ES struktūrinių fondų.

Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuoja specialūs teisės aktai, skirti tautinio paveldo išsaugojimui ir populiarinimui. Pagrindinių teisės aktų nuostatos pateiktos 3 lentelėje.

3 lentelė. LR teisės aktų, reglamentuojančių tradicinių amatininkų mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą, pagrindinės nuostatos

<p>LR tautinio paveldo produktų įstatymas</p>	<p>Uždaviniai: 6) teikia Švietimo ir mokslo ministerijai rekomendacijas dėl tradicinių amatų mokymo; 7) sertifikuoja ir atestuoja tradicinių amatų meistrus, išduoda tradicinių amatų meistro pažymėjimus, registruoja tradicinių amatų meistrus ir tradicinių amatų mokymo programas; 8) konsultuoja tautinio paveldo produktų kūrėjus dėl tradicinių amatų plėtros;</p>
<p>Ilgalaikė tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategija</p>	<p>Tikslas - tobulinti tradicinių amatininkų, tradicinių paslaugų teikėjų, kūrimo technologijų formalaus ir neformalaus švietimo sistemą</p>
<p>Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programa</p>	<p>02 Tikslas – išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą Uždavinys – tobulinti tradicinių amatininkų mokymus <i>Priemonė</i> – kompetencijų tobulinimo sistemos modelio sukūrimas ir seminarų organizavimas Uždavinys – užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus</p>

	<i>Priemonė</i> – tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo neformaliojo švietimo programos rengimas ir mokymų organizavimas
Kultūrinių ir kūrybinių industrijų 2014-2020 metų plėtros strategija	<p>Kultūrinės ir kūrybinės industrijos, kaip apibrėžiama Strategijoje, dalijamos į penkias kategorijas: kultūros paveldas, menas, medijos, dizainas ir taikomoji kūryba. Kultūros paveldas apima šias sritis: nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, paminklų, saugomų teritorijų, kitų kultūrine verte pasižyminčių vietų eksploatavimas, atminties institucijų - muziejų, bibliotekų, archyvų veikla, antikvarinės vertybės, tradiciniai amatai, tradicinės kultūros šventės ir festivaliai.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vystyti neformalų ugdymą panaudojant KKI galimybes (Švietimo ir mokslo ministerija). • Plėtoti mokymąsi visą gyvenimą panaudojant KKI galimybes (Švietimo ir mokslo ministerija). • Įtraukti KKI atstovus į urbanistinės plėtros projektavimo procesus (Aplinkos ministerija, Kultūros ministerija ir savivaldybės). • Skatinti bendruomenių socialinių inovacijų iniciatyvas panaudojant vietos KKI galimybes (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija). • Kurti ir diegti kūrybines inovacijas (Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija).
Įsakymas „Dėl tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikatų ir tradicinių amatų meistro pažymėjimų išdavimo, gamybos, pildymo ir apsaugos užtikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“	Nustato sertifikatų ir pažymėjimų pildymo, apsaugos užtikrinimo, spausdinimo tvarką, sertifikatų ir pažymėjimų išdavimo sąlygas, sertifikato ir pažymėjimo turėtojo teises ir pareigas.

3 lentelėje pateikti teisiniai ir strateginiai dokumentai nusako tik principines nuostatas dėl tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo, tame skaičiuje ir dėl tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos sukūrimo. Detaliau apibrėžta tik tradicinių amatų (tiksliau konkrečių amatų tradicijų ir būdų perdavimo) mokymo programų rengimas.

1.2. Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinime dalyvaujantys subjektai ir jų funkcijos

Šiuo metu Lietuvoje susiklostė fragmentuota tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinime dalyvaujančių institucijų sąranga. Aiškiausiai funkcinio požiūriu apibrėžtos tautinio paveldo išsaugojimą administruojančios viešosios valdžios institucijos.

LR tautinio paveldo produktų įstatymas numato, tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrina Vyriausybė, tautinio paveldo institucija (šios institucijos funkcijos deleguotos ŽŪM) ir savivaldybės. Kiekvienai iš šių institucijų reglamentuotos ir atitinkamos funkcijos. Su tradicinių amatininkų kompetencijų gerinimu susijusių funkcijų daugiausia deleguota tautinio paveldo institucijai – ŽŪM. Tarp šių funkcijų:

- teikti Švietimo ir mokslo ministerijai rekomendacijas dėl tradicinių amatų mokymo;
- sertifikuoti ir atestuoti tradicinių amatų meistrus, išduoti tradicinių amatų meistro pažymėjimus, registruoti tradicinių amatų meistrus ir tradicinių amatų mokymo programas ir kai kurios kitos.

Priskirtoms funkcijoms vykdyti ŽŪM yra įsteigtas Tautinio paveldo ir mokymo skyrius, kuriam tenka ir tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo teisiniai, metodiniai ir organizaciniai klausimai.

Labiausiai pastūmėta kuriant tradicinių amatų mokymo programas. Tokias programas gali parengti ir įgyvendinti sertifikuotas tradicinių amatų meistras. Programa rengiama pagal patvirtintą formą. Parengus programą, ji atestuojama pagal “Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo taisyklės”, patvirtintas ŽŪM ministro 2008 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. 529. Atestavimą atlieka Ekspertų komisija, kuri įvertina programos atitiktį tautinio paveldo produktų, amatų meistrų, tradicinių amatų mokymo programų ir tradicinių mugių tradicijos atitikties kriterijams ir Lietuvos etnokultūros tradicijas atitinkantiems kokybiniais ypatumams. Tradicinių amatų mokymo programa tvirtinama ŽŪM ministro įsakymu.

Nors tradicinių amatų mokymo programų rengimas ir sertifikavimas yra reglamentuotas, tačiau jų rengimas ir įgyvendinimas nėra intensyvus. Pagrindinė problema – neišspręstas mokymo pagal šias programas finansavimas.

Ilgalaikės tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategija ir Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2008–2015 metų programą įgyvendinama plačios įvairių institucijų partnerystės principu. Vyriausybė rekomendavo įgyvendinant programą dalyvauti savivaldybėms, kurios turėtų skirti savivaldybių biudžetų lėšų programos priemonėms finansuoti, bei Etninės kultūros globos tarybai, Lietuvos tautodailininkų sąjungai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijai, Lietuvos verslo darbdavių konfederacijai, viešajai įstaigai Kulinarijos paveldo fondui ir Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai. Tačiau ši partnerystė mažai pastebima organizuojant tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo mokymus.

Igyvendinant KPP 2007–2013 metais priemones, šalyje buvo nemažai įsteigta amatų centrų, į kurių veiklą įtraukiami aplinkinio regiono tradiciniai amatininkai. Tačiau šių amatų centrų turima infrastruktūra praktiškai nepanaudojama tradicinių amatininkų mokymui. Šiems centrams artimesnė edukacinė ir amatų populiarinimo veikla pagal parengtus ir finansavimą gavusius projektus.

Iš tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimu užsiimančių institucijų sąrašo negalima išbraukti profesinio rengimo mokyklų, kolegijų ir netgi universitetų. Šios profesinio mokymo ir aukštosios mokyklos į tradicinių amatininkų mokymą įsijungia (arba gali įsijungti) dvejopai:

vykdydamos mokymus ar studijas pagal formalaus mokymo (studijų) programas, kurios skirtos tiesiogiai ar nevisiškai tiesiogiai su amatais susijusių žinių ir gebėjimų įgyjimui. Tokių mokymo programų ypač gausu profesinio rengimo mokyklose, kuriose rengiami staliai, baldžiai, keramikai, juvelyrai, statybininkai ir kitos amatininkų profesijos. Čia įgyjami konkretaus amatininko profesijai reikalingos kompetencijos, jiems suteikiama profesinė kvalifikacija, tinkama su baigta programa susijusiu amatu užsiimti. Tenka pastebėti, kad į profesinio mokymo programas mažai integruojami su amatu susiję tautinio paveldo, regioninės etnokultūros aspektai, senąsias tradicijas atitinkantys apdirbimo būdai ir pan. Ekspertiškai panagrinėjus 3 profesinių rengimo centrų 7 su amatais betarpiškai susijusias mokymo programas (jose numatytus mokymo rezultatus ir turinį), tik 2 rasta tiesioginė sąsaja su tautiniu paveldu ir amatininkystės tradicijomis. Tokia padėtis taisytina, nes profesinio rengimo mokyklų absolventai nepakankamai parengiami motyvuotam tradicinių amatų pasirinkimui savo profesinei karjerai.

Su amatininkyste artimų studijų programų galima rasti ir kolegijose bei universitetuose (pavyzdžiui, juvelyrika, dailė, floristika, etnokultūros studijos ir pan.). Į šių programų siekinius bei turinį pakankamai plačiai integruotos ir tautinio paveldo studijos, kurios dažnai lemia, kad tradicinio amatininko kelią pasirenka ir asmenys su aukštuoju išsilavinimu.

- Vykdydamos amatininkų tęstinio mokymo projektus pagal įvairias programas ir finansavimo šaltinius. Tačiau šie neformalaus švietimo mokymai, tiesiogiai skirti amatininkams yra labai reti. Dažnesni atvejai, kai su verslumu, projektine veikla susijusiuose tęstinio mokymo kursuose, organizuotuose pagal KPP programos tęstinio mokymo priemones, kartu su kitais šių mokymo kursų naudos gavėjais savo kompetencijas tobulina ir amatininkai. Toks amatininkų mokymas nėra efektyvus, nes mokymų turinys nėra priderintas prie amatininkų profesinių ir lydinčiųjų kompetencijų pobūdžio.

Su žemės ūkiu ir jam alternatyviomis veiklomis susijusias (tame tarpe ir amatininkams) neformalaus mokymo programų rengimą koordinuoja ir parengtas registruoja Programos Leader ir žemdirbių mokymo metodikos centras. Pagrindinės šio centro funkcijos: žemdirbių ir kitų kaimo gyventojų, tame tarpe ir amatininkų, tęstinio profesinio mokymo koordinavimas; žemės ūkio ir kaimo

plėtos dalyvių kvalifikacijos tobulinimo, informavimo ir švietimo organizavimas; sąlygų Mokymosi visą gyvenimą memorandumo nuostatomis įgyvendinti žemės ūkio ir kaimo plėtos srityje sudarymas.

Tradicinių amatininkų programų rengimą inicijuoja ir įgyvendinimą organizuoja nemažai įvairaus pobūdžio institucijų, iš kurių aktyvesnės yra Vietos veiklos grupės, įvairūs kultūros centrai (Lietuvos liaudies kultūros centras, Vilniaus etninės veiklos centras, Vilniaus mokytojų namai, Kauno tautinės kultūros centras ir kt.), muziejai (Rumšiškių muziejaus dvaro akademija, Lietuvos nacionalinis muziejus, „Aušros“ muziejus Šiauliuose, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir kt.), Vilniaus m. savivaldybės Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programos dalyviai, Vilniaus dailiųjų amatų asociacijos nariai ir kt. Šių institucijų organizuojami amatininkų mokymai suaktyvėja lamėjus konkursus pagal įvairias nacionalines ir tarptautines programas.

Atlikus tradiciniams amatininkams parengtų kvalifikacijos tobulinimo programų analizę, išskiriamos šios programų grupės:

- Programos Leader ir žemdirbių mokymo metodikos centre registruotos programos (pvz. *Žemaitijos krašto tautinio paveldo kulinarijos ir konditerijos gaminiai*);

- Vietos veiklos grupių inicijuotos mokymų programos (pvz. *Tradicinių amatų populiarinimas Lietuvoje ir ES* ir kt.);

- Sertifikuotos tradicinių amatų mokymo programos (pvz. *Margučių marginimo, Popieriaus karpinių, Žolininkystė ir jos produktai* ir kt.).

Išsiskiria Gerovės ekonomikos instituto parengtos amatininkų mokymui skirtos programos. Jos yra skirtos papildančioms kompetencijoms (pavyzdžiui, rinkodaros) gerinti ir informavimui apie šioje srityje nustatytus reikalavimus. Štai keletas šių programų pavyzdžių:

Tautinio paveldo išsaugojimas ir plėtra Lietuvoje, jo įvairovė ir regioniniai bruožai;

- Tautinio paveldo produktų rinkodaros formavimo sistema;
- Tautinio paveldo išsaugojimui ir plėtrai ES ir valstybės pagalba;
- Tautinio paveldo teisinio reglamentavimo ir sertifikavimo sistema.

Apibendrinant pateiktą medžiagą, galima teigti, kad tiek instituciniu požiūriu, tiek funkcinio požiūriu tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistema dar nesutvarkyta. Ypač sistemiškai neišplėtoti formalų ir neformalų tradicinių amatininkų mokymą vykdančių institucijų sąranga.

1.3. Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo pagrindinių privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių suvestinė

LR tautinio paveldo produktų įstatyme nurodoma, kad tradicinių amatininkų mokymas vyksta pagal LR švietimo, LR profesinio rengimo, LR aukštojo mokslo ir kitus švietimo sistemą reglamentuojančius įstatymus.

Švietimo sistema yra sudaryta iš daugelio švietimo lygių, suderintų su žmogaus ugdymo kaita nuo iki mokyklinio ugdymo iki neformalaus suaugusiųjų mokymosi. Šių lygių teisiniai pagrindai reglamentuoti atskirais įsakymais, o atitinkamuose lygiuose pasiekiamos kvalifikacijos yra suderintos su Europos ir nacionaline kvalifikacijų sandara. Ši teisinė nuostata įpareigoja sistemaiškai įvertinti ne tik pagal teises normas, bet ir pagal faktinę situaciją, tradicinių amatininkų rengimą ir kompetencijų tobulinimą, kaip švietimo sistemos dalį. Ji apibendrintai parodyta 4 lentelėje.

4 lentelė. Tradicinių amatininkų rengimas ir kompetencijų tobulinimas Lietuvos švietimo sistemoje

Švietimo sistemos lygiai	Teisinis pagrindas	Kvalifikaciniai lygiai	Amatininkų formalus rengimas	Tradicionių amatininkų rengimui palankūs švietimo sistemos elementai	Tradicionių amatininkų kompetencijų tobulinimas
Suaugusių neformalus švietimas	LR neformaliojo suaugusiųjų mokymosi ir tęstinio mokymosi įstatymas	-	-	x	Tradicionių amatų mokymo ir kai kurios kitos pavienės mokymo programos
Aukštasis mokslas	Mokslo ir studijų įstatymas	VII	-	Kai kurios amatininkystei artimos studijų programos	Pavieniai kvalifikacijos tobulinimo mokymai
		VI	-		
		V	x		
Profesinis rengimas	LR profesinio rengimo įstatymas	IV III	Profesinis rengimas pagal kai kuriems amatams artimas mokymo programos	Fragmentinis tradicionių amatų būdų mokymas ir įgūdžių formavimas	
Bendrasis lavinimas	LR švietimo įstatymas	-	-	Dailės ir technologijų moduliai	-

Lietuvos švietimo sistemoje galima išskirti 3 su tradicinių amatininkų rengimu ir kompetencijų tobulinimu susietus aspektus:

1) **Amatininkų formalus rengimas.** Profesinio rengimo lygyje yra nemažai mokymo programų, skirtų amatininkų rengimui pagal kai kurias amatininkams priskiriamas profesijas. Tačiau tai nėra tikslinis tradicinių amatininkų rengimas;

2) **Tradicinių amatininkų rengimui (pasirengimui) palankūs švietimo sistemos elementai.** Šių elementų galima rasti visuose formalaus mokymo lygiuose, pradedant nuo bendrojo lavinimo iki aukštojo mokslo. Vidurinio lavinimo mokyklose yra dailės, technologijų ir kiti mokomieji dalykai (moduliai), kurie gali prisidėti prie mokinių įsitraukimo į kūrybinius procesus, tarp jų ir į tradicinius amatus. Kai kuriose profesiniam rengimui skirtose mokymo programose yra integruotas tradicinių amatų būdų ir darbo senaisiais instrumentais mokymas. Aukštesiose mokyklose dažnai į studijų programas yra integruotos kraštotyros, etnokultūros, paveldo dalykų studijos, yra studijų programų (ypač kolegijose), kurios artimos tradicinių amatų studijoms.

3) **Tradicinių amatininkų kompetencijų neformalus mokymai.** Šie mokymai dar neišplėtoti ir daugiau aprėpia tik paties tradicinio amato ir tautinio paveldo produktų mokymus. Daugiau apie šių mokymų programa 2.2. skyriuje.

Apibendrinant galima teigti, kad iki šios tradicinių amatininkų rengimas ir kompetencijų tobulinimas į švietimo sistemą nėra integruotas. Žvelgiant į ateitį ir kuriant prielaidas tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo modeliui rasti, svarbu objektyviai įvertinti visas galimybes bei grėsmes, kylančias iš aplinkos, bei stiprybes ir silpnybes, kylančias iš pačių tradicinių amatų ir jų mokymo institucinių, edukacinių fragmentų.

SSGG analizė atlikta ekspertiniu būdu, į ją įtraukiant kaip ekspertus visus šio tyrimo atlikėjus, taip pat tyrimo rezultatų pirmojo aptarimo dalyvius.

SSGG analizė yra modelis, nurodantis būtinų strateginių pokyčių kryptis ir suteikiantis jiems pagrindą (pavyzdžiui, kokiomis pasinaudojant galimybėmis ir stiprybėmis galima įgyvendinti pokyčių kryptis. Šio konkretaus tyrimo atveju SSGG analizė yra nukreipta į krypčių, kuriomis gali būti kuriamas tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje modelis bendrame švietimo sistemos ir tradicinių amatų plėtros kontekste.

5 lentelė. Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje pagrindinių privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių suvestinė

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
<ul style="list-style-type: none"> - Sukaupta geroji patirtis neformaliu būdu perduoti iš kartos į kartą tradicinių amatų būdus - Tradiciniai amatininkai reiškia didelį poreikį su amatų plėtra susijusioms kompetencijoms įgyti - Sukurta tradicinių amatų mokymo programų rengimo ir akreditacijos sistema - Sukurtas amatų centrų, užsiimančių edukacinėmis programomis ir amatininkų kompetencijų tobulinimu, tinklas 	<ul style="list-style-type: none"> - Nėra tradicinių amatininkų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo įgyvendintos sistemos - Tradicinių amatininkų rengimas (kompetencijų formavimas) nėra integruotas į profesinio mokymo sistemą - Nevykdomas tradicinių amatininkų specialus mokymas amatų plėtros verslo pagrindais mokymas - Neišspręstas tradicinių amatininkų (ypač veikiančių miestuose) mokymų finansavimas
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
<ul style="list-style-type: none"> - Lietuvoje jaučiamas tradicinės amatininkystės pagyvėjimas, galintis spartinti tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo problemų sprendimą - Sukurtos tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo teisinės prielaidos, jos integruotos į tautinio paveldo išsaugojimo strateginius dokumentus - Europos valstybėse sukaupta nemaža amatininkų rengimo ir kompetencijų sisteminio tobulinimo patirtis, vertinga Lietuvai - Lietuvos švietimo sistemoje pagal visus kvalifikacinius lygius yra mokymo institucijų, galinčių imtis tradicinių amatininkų rengimo ir jų kvalifikacijos tobulinimo - ES prasideda naujas finansinis laikotarpis, į kurio programas ir priemones yra galimybė integruoti tradicinių amatininkų mokymus - Projektuojamos teisinės prielaidos rengti tradicinius amatininkus pagal V kvalifikacinį lygį - Projektuojamos teisinės prielaidos profesiniam rengimui pameistrystės pagrindais 	<ul style="list-style-type: none"> - Nesukurtos teisinės prielaidos mokinių krepšelių naudojimui tradicinių amatų edukacinėms programoms ir tradicinių amatų mokymui; - Instituciniai barjerai tarp valstybinės valdžios institucijų kuriant vieningą į švietimo sistemą integruotą tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo modelį

Dabartinės tradicinių amatininkų kvalifikacijos būklės stiprybės yra tai, kad sukūrus reikiamą infrastruktūrą (pirmiausia amatų centrų tinklą) ir pagyvėjus tradicinių amatų plėtrai, išaugo poreikis tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemai kurti.

Pagrindinėmis silpnybėmis yra tai, kad užtikdami tik pradiniai tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo fragmentai ir tie atskirti nuo amatininkų formalaus rengimo.

Galima išvelgti daug galimybių, kuriomis pasinaudojus būtų sėkmingai sukurta ir įgyvendinta tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistema. Pagrindinė galimybė, kad, pasinaudojant įvairiais ES struktūriniais fondais, sprendžiamos finansinės problemos.

Itin didelių grėsmių neišvelgiama.

Pagal SSGG analizės rezultatus galima išskirti 2 pagrindines tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo tarpusavyje labai susietas kryptis:

- 1) tradicinių amatininkų rengimą integruoti į formalųjį švietimą profesinio rengimo ir profesinių studijų lygmenyse;
- 2) Išplėtoti neformalų tradicinių amatininkų mokymą aprėpiant profesinių ir papildomųjų kompetencijų tobulinimą.

2. TRADICINIŲ AMATININKŲ KOMPETENCIJŲ TOBULINIMO SISTEMA

2.1. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos modeliai

Bet kurios sistemos formavimas prasideda nuo principinių modelių sudarymo. Po to seka modelių atskirų elementų detalizavimas, įgyvendinimo schemų ir mechanizmų kūrimas.

Tradicionių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos formavimui svarbūs 3 principiniai modeliai:

1. Tradicinių amatininkų kompetencijų modelis pagal nustatytus ir įvertintus amatininkų bei visuomenės poreikius. Tai bazinis modelis, atskleidžiantis ugdymo ir tobulinimo turinį.

2. Tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo integravimo į švietimo sistemą modelis. Šio modelio būtinumą apsprendžia integracijos į švietimo sistemą principas.

3. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo proceso modelis.

Tradicionių amatininkų kompetencijų tobulinimo modulio kūrimo metodologinį pagrindą sudaro kompetencijų sandaros teoriniai ir teisiniai aspektai, atskleisti šio tyrimo 2.1. skyriuje. Šis modelis sistemaiškai turi aprėpti specialiąsias (profesines (technologines), papildomas, kai kurias individualias ir socialines kompetencijas. Tradicionių amatininkų kompetencijų pagal šiame tyrime nustatytus poreikius pateiktas 6 lentelėje.

6 lentelė. Tradicinių amatininkų kompetencijų modelis

Kompetencijų grupės	Kompetencijos	Kompetencijos trumpas aprašymas
Profesinės	Atitinkamo konkretaus amato technologijos	Atitinkamo konkretaus amato šiuolaikiniai atlikimo būdai, įrankiai, inventoriūs, medžiagos, jų naudojimo būdai, technologinis procesas, darbų saugos užtikrinimas
Specialios profesinės	Atitinkamo konkretaus amato tradiciniai būdai	Atitinkamo konkretaus amato atlikimo tradiciniai būdai ir metodai, senieji įrankiai ir inventoriūs, tradicinės medžiagos, technologinio proceso tradicijos ir apeigos, tautinio paveldo gaminių sertifikavimas
Papildomosios	Verslo vadybos	- verslo pradžios pradmenys; - nacionalinė ir ES parama amatininkams; - paraiškų paramai ir projektų rengimas bei įgyvendinimas; - verslumo gerinimas ir verslo plėtra
	Rinkodaros	- amatinių gaminių/paslaugų efektyvi rinkodara; - efektyvus dalyvavimas mugėse ir parodose;

		- elektroninė prekyba ir rinkodara
	Finansų ir apskaitos	- amatininko finansai ir jų valdymas; - apskaita ir mokesčiai
	Pedagoginės	- pedagoginių žinių minimumas; - darbas su vaikas; - suaugusių mokymas (andragogika)
Bendrosios	Etnokultūros ir paveldo	- etninė ir regioninė kultūra; - paveldas ir jo apsauga; - amatininkystės istorija
Socialinės	Kooperacijos ir partnerystės	- amatininkų įsitraukimas į bendruomeninių verslų plėtrą; - amatininkų įsitraukimas į kooperaciją ir kitas bendradarbiavimo formas; - amatininkų įsitraukimas į visuomenines organizacijas
Individualios	Informacinių technologijų	- darbas su pagrindinėmis kompiuterinėmis programomis; - internetinė paieška

Šis tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo modelis nėra baigtinis. Keičiantis technologijoms ir amatininkystės sąlygoms, taip pat amatininkų poreikiams, jis gali būti papildytas ir pakoreguotas.

Pateiktas tradicinių amatininkų modelis yra universalus pobūdžio ir pagal jį gali būti ne tik parenkamas mokymo turinys, bet pagal poreikį nustatomi kvalifikaciniai reikalavimai konkrečioms amatininkų grupėms. Pavyzdžiui, jeigu asmuo yra įgijęs tik profesines kompetencijas, tai jis yra pasirengęs tik samdomam darbui pas amatininkus. Toks asmuo neturi specialiųjų profesinių kompetencijų, reikalingų tradiciniam amatininkui, taip pat neturi papildomųjų kompetencijų, reikalingų savarankiškai užsiimti amatu verslo pagrindais. Tradiciniam amatininkui yra svarbu įgyti tiek profesines, tiek specialiąsias profesines kompetencijas, o jeigu tradiciniu amatu norima užsiimti verslo pagrindais, tai ir papildomųjų kompetencijų grupės pirmąsias tris kompetencijas. Tradicinių amatų meistriui, vykdančiam tradicinių amatų mokymo programą, svarbu įgyti pedagogines kompetencijas.

Tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo integravimo į švietimo sistemą modelis pateiktas 7 lentelėje.

7 lentelė. Tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo integravimo į švietimo sistemą modelis

Švietimo sistemos lygiai	Teisinis pagrindas	Kvalifikaciniai lygiai	Tradicionių amatininkų formalus rengimas	Tradicionių amatininkų kompetencijų tobulinimas (neformalus mokymas)
Suaugusių neformalus švietimas	LR neformaliojo suaugusiųjų mokymosi ir tęstinio mokymosi įstatymas	-	x	- Neformalus mokymas pagal tradicinių amatų mokymo programas; - Neformalus mokymas pagal profesinių ir papildomųjų kompetencijų mokymo programas
Aukštasis mokslas	Mokslo ir studijų įstatymas	VII, VI	x	x
		V	Tradicionių amatų meistrų rengimas pagal profesinių studijų programas integruojant visų grupių kompetencijas	
Profesinis rengimas	Profesinio rengimo įstatymas	IV	Amatininkų rengimas pagal profesinio mokymo programas, pagal galimybes integruojant tradicinių amatų ir paveldo kompetencijas	x
		III		
Bendrasis lavinimas	LR švietimo įstatymas	-	Dailės, technologijų moduliai	Neformalus tradicinių amatų mokymas amatų centruose pas tradicinių amatų, meistrus, tautodailės būreliai

Siūlomas iš esmės kokybiškai naujas tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo integracijos į švietimo sistemos modelis, kuris: 1) aprėpia visų 8 lentelėje numatytų kompetencijų integravimą į tradicinių amatininkų rengimą ir visų profesinių, specialiųjų profesinių bei papildomųjų kompetencijų tobulinimo integravimą į neformalų švietimą.

Kaip ir pagal šiuo metu veikiančią modelį amatininkų rengimas vykdomas pagal LR profesinio rengimo įstatymo nustatytas sąlygas ir mokymo programas, atitinkančias III ar IV kvalifikacinį lygmenį. Siūlomame integracijos modelyje nauja yra tai, kad į šias mokymo programas numatomas tradicinių amatų ir paveldo kompetencijų integravimas. Tai padidintų profesinio rengimo mokyklų absolventų pasirengimą perimti tradicinius amatus.

Visiškai nauja siūloma modelio dalis – tradicinių amatų meistrų rengimas pagal V kvalifikacinį lygį atitinkančias profesines studijas kolegijose. Šių studijų programos turėtų aprėpti visas 8 lentelėje nurodytas kompetencijas, įskaitant bendrąsias ir individualias bei socialines. Tarp papildomųjų kompetencijų turi būti integruotos ir pedagoginio minimumo studijos, kad tradicinių amatų meistras būtų pasirengęs atlikti pameistrystės funkcijas ar kitą pedagoginį darbą perduodant tradicinio darbo būdus ir metodus. Į profesines studijas tikslinga priimti profesinio rengimo mokyklų absolventus, baigusius atitinkamų amatų mokymo programas. Profesinių studijų įtraukimas į

tradicinių amatininkų formalų rengimą, grindžiamas ne tik kai kurių Europos valstybių patirtimi, bet ir parengta nauja LR mokslo ir studijų įstatymo redakcija, kurioje numatyta įteisinti V kvalifikacinio lygmens profesines studijas kolegijose. Priėmus šią įstatymo redakciją, būtų sudarytos realios teisinės prielaidos tradicinių amatų meistrų formaliam rengimui, ko iki šiol Lietuvoje nebuvo.

Neformalaus švietimo dalyje nauja, tai, kad profesinių ir papildomųjų kompetencijų tobulinimas būtų ne fragmentinis, bet sisteminis pagal sudarytas mokymo ir į jį integruotų kursų programas. Tradiciniai amatininkai pagal individualius poreikius turėtų galimybę pasirinkti mokymus pagal trūkstamas ar norimas patobulinti profesines ar papildomas kompetencijas.

Nauja ir tai, kad į modelį siūloma integruoti ne tik suaugusių, bet ir mokinių neformalų švietimą. Nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. įsiteisėjo mokinių neformaliam švietimui skiriamas finansavimas (taip vadinamas papildomas krepšelis). Tai geras finansinis įrankis ir vaikų neformaliam tradicinių amatų mokymui amatų centruose, tradicinių amatų meistrų darbo vietose. Šis neformalus švietimas pasitarnautų vaikų susidomėjimui etnine kultūra ir tradiciniais amatais didinti, amatų tradicijų perdavimui iš kartos į kartą. Tiesa, neformalaus mokymo krepšelio panaudojimui tradicinių amatų mokymui, dar teks išspręsti kai kurias teisinio pobūdžio problemas, susijusias su amatų centrų juridiniu statusu ir mokymo licencijavimu.

Organizaciniu požiūriu yra svarbus tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo proceso modelis. Jis atskleistas 1 paveiksle.

1 pav. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo proceso modelis

Visas procesas nuosekliai suskirstytas į keturias dalis pagal valdymo funkcijas pradedant nuo planavimo ir baigiant kokybės užtikrinimu, stebėseną ir vertinimu. Šio proceso sudėtinės dalys ar jų elementai bus plačiau nagrinėjami sekančiuose skyriuose.

2.2. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos dalyviai ir jų funkcijos

Tradicionių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistema bus veiksminga tik tuomet, kai visiems jos elementams bus tinkamai parinkti vykdytojai, jiems paskirstytos funkcijos ir atsakomybė.

LR tautinio paveldo produktų įstatymas numato kad tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą, kartu ir tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimą užtikrina Vyriausybė, savivaldybės institucijos ir Tautinio paveldo institucija, kuria LRV nutarimu yra ŽŪM. Ši tautinio paveldo institucija kartu su Tautinio paveldo produktų taryba ir turi atlikti pagrindinius tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos rengimo ir įgyvendinimo koordinavimo, planavimo, organizavimo ir kai kurias kitas funkcijas. Atsižvelgiant į Europos šalių gerą patirtį, dalį šių funkcijų tikslinga perduoti šalyje neblogai veikiantiems ir už amatų plėtrą atsakingiems Pramonės, prekybos ir amatų rūmams. Pavyzdžiui, vertinant šių rūmų sukauptą patirtį neformalaus mokymo koordinavimo, planavimo ir organizavimo srityje, jiems gali būti perduotas tradicinių amatininkų neformalaus mokymo pagal profesines ir papildomas kompetencijas koordinavimas ir organizavimas.

Tradicionių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo funkcijų paskirstymas šio proceso dalyviams parodytas 8 lentelėje.

8 lentelė. Tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo funkcijų paskirstymas šio proceso dalyviams

Funkcijos	Instituciniai dalyviai
Bendras tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo koordinavimas	ŽŪM
Formalus švietimas	
Rekomendacijų ŠMM teikimas dėl tradicinių amatininkų rengimo integravimo į švietimo sistemą	ŽŪM
Tradicionių amatininkų rengimo integravimo į profesines studijas ir profesinį rengimą koordinavimas ir planavimas, profesinių studijų ir mokymo programų registravimas	ŠMM

Tradicinių amatų meistrų profesinių studijų programų rengimas ir vykdymas	Suinteresuotos ir atitinkamą pasirengimą turinčios kolegijos
Amatininkų profesinio mokymo programų rengimas ir vykdymas	Suinteresuotos ir atitinkamą pasirengimą turinčios profesinės mokyklos, profesinio rengimo centrai
Praktikų pagal profesinių studijų ir mokymo programas atlikimas	Amatų centrai, tradicinių amatų meistrai
Neformalus suaugusiųjų švietimas	
Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos kūrimo ir įgyvendinimo planavimas	ŽŪM
Tradicinių amatų mokymo programų sertifikavimas	ŽŪM su ekspertų komisija
Tradicinių amatų mokymo programų rengimas ir vykdymas	Tradicinių amatų meistrai
Tradicinių amatininkų profesinių ir papildomųjų kompetencijų tobulinimo programų rengimo ir vykdymo planavimas ir organizavimas, mokymo programų registravimas	Pramonės, prekybos ir amatų rūmai (neatlikus funkcijų perskirstymo – Leader mokymo ir metodikos centras)
Tradicinių amatininkų profesinių ir papildomųjų kompetencijų tobulinimo programų rengimas ir vykdymas	Profesinio rengimo mokyklos ir centrai, kolegijos, universitetai, kitos mokymo paslaugų teikimo leidimus turinčios institucijos, atrinktos konkurso tvarka. Privaloma sąlyga – amatų centrų ir tradicinių amatų meistrų įtraukimas į programos vykdymą
Neformalus mokinių švietimas	
Neformalaus mokinių švietimo koordinavimas, planavimas, programų pripažinimas	Savivaldybių institucijos
Neformalaus tradicinių amatų mokymo programų rengimas ir vykdymas	Regioniniai amatų centrai, įtraukiant vietos tradicinių amatų meistrus, taip pat Tautodailininkų organizacijos, muziejai ir kitos su etnine kultūra susijusios institucijos

Į tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų sistemos kūrimą ir ypač įgyvendinimą turi būti įtraukta daug dalyvių. Rengiant tradicinius amatininkus pagal formalus švietimo programas pagrindinis koordinacinis vaidmuo tenka ŠMM ir mokymo įstaigoms: kolegijoms, profesinėms mokykloms ir profesinio rengimo centrams. Tobulinant tradicinių amatininkų kompetencijas, pagrindinis koordinacinis vaidmuo turi tekti ŽŪM ir Pramonės, prekybos ir amatų rūmams, neformalaus mokymo programų rengimo ir vykdymo – tradicinių amatų meistrams, taip pat mokymo leidimus turinčioms institucijoms, atrinktoms viešo konkurso tvarka.

Visais atvejais išskirtinis vaidmuo tenka amatų centrams ir tradicinių amatų meistrams, kurie turi prisiimti tradicinių amatininkų praktinio mokymo (tame skaičiuje ir pameistrystės, bei mokinių neformalaus mokymo) funkcijas.

Šalia aprašytos tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemos gali būti vykdomi ir kiti neformalūs mokymai, pavyzdžiui pagal regioninius ar labai specifinius poreikius. Šiais atvejais dalyvių sąrašas gali būti dar labiau išplėstas.

2.3.. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos kompetencijų tobulinimo prioritetinių sričių nustatymas

Tradicinių amatininkų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemos rengimas ir įgyvendinimas yra sudėtingas ir ilgalaikis procesas. Būtina nusistatyti prioritetus, kurie artimoje perspektyvoje yra svarbiausi ir juos įgyvendinti pirmiausiai.

Vertinant tradicinių amatininkų kvalifikacijos būklę ir tyrimo metu išreikštus poreikius, tikslinga išskirti šiuos prioritetus:

1. Tradicinių amatininkų papildomųjų kompetencijų tobulinimo programos ir jos mokymo kursų programų parengimas ir mokymų pagal šias programas vykdymas. Į programą reikia įtraukti mokymo kursus pagal šią tematiką:

- verslo pradžios pradmenys;
- nacionalinė ir ES parama amatininkams;
- paraiškų paramai ir projektų rengimas bei įgyvendinimas;
- verslumo gerinimas ir verslo plėtra;
- amatinių gaminių/paslaugų efektyvi rinkodara;
- efektyvus dalyvavimas mugėse ir parodose;
- elektroninė prekyba ir rinkodara;
- amatininko finansai ir jų valdymas;
- apskaita ir mokesčiai;
- pedagoginių žinių minimumas;
- darbas su vaikais;
- suaugusių mokymas (andragogika).

2. Tradicinių amatininkų profesinių ir specialiųjų profesinių kompetencijų pagal konkrečius tradicinius amatus mokymo programų parengimas ir mokymų pagal šias programas vykdymas. Svarbu, kad šios programos integruotų ne tik teorinį mokymą bet ir praktinį mokymą betarpiškai amatų centruose ir tradicinių amatų meistrų darbo vietose.

Nors profesinių studijų kolegijose programų parengimas ir vykdymas taip pat svarbus ir naujas veiklos baras sisteminant tradicinių amatininkų rengimą, tačiau yra nemažai barjerų, mažinančių jo prioritetiškumą:

- nepriimta LR mokslo ir studijų įstatymo nauja redakcija, numatant profesinių studijų pagal V kvalifikacinį lygį galimybę;
- nenustatyti bendrieji reikalavimai profesinių studijų programoms;
- kolegijose nėra profesinių studijų rengimo patirties ir neįvertinti turimi materialiniai bei žmogiškieji išteklių tokioms programoms kokybiškai vykdyti. Tai irgi stipriai mažina prioritetiškumą.

2.4. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo organizavimas ir vykdymas

Įgyvendinant prioritetiniais pripažintus tradicinių amatininkų papildomųjų ir profesinių kompetencijų tobulinimo programų ir jų mokymų kursų programas bei mokymus pagal jas, reikia nuosekliai atlikti šiuos organizacinius darbus:

1. Mokymų pagal identifikuotus poreikius įtraukimas į KPP 2014–2020 metų programos priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ įgyvendinimo taisyklėse numatytas remiamas veiklas. Šiuos darbus turi atlikti ŽŪM Kaimo plėtros departamento Tautinio paveldo ir mokymo skyrius. Vertinant tai, kad kompetencijų tobulinimo poreikius turi ir mieste gyvenantys tradiciniai amatininkai, kurie negali būti naudos gavėjai pagal KPP priemones, būtina šiuos mokymus įtraukti į kitų fondų (realiausiai – Europos socialinio fondo) priemones.

2. Viešo konkurso tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo mokymo programų parengimui, mokomosios medžiagos parengimui ir mokymų vykdymui paskelbimas. Prieš tai turi būti įvertinti kompetencijų mokymo bendrieji ir regioniniai poreikiai, kad konkurse numatyti mokymų apimtis. Konkurso sąlygose turi būti numatytas:

- mokymo programos, metodinės medžiagos parengimo ir mokymų vykdymo sujungimas į vieningą veiklų kompleksą, kurį turi atlikti ta pati konkursą laimėjusi mokymo įstaiga. Ankstesnių tęstinio mokymo organizavimo praktika parodė, kad atskiriant programą ir metodinės medžiagos rengimą nuo mokymų vykdymo, labai nukenčia mokymų kokybė: mokymų vykdytojai nepasirengę dirbti pagal kitų sudarytas mokymo programas ir metodinę medžiagą, dideli atotrūkiai nuo programos, atsiranda intelektinės nuosavybės apsaugos problemų;
- mokymų vykdymas regionuose, juos priartinant prie tradicinių amatininkų susitelkimo vietų. Mokymai turi būti laike išdėstyti amatininkams tinkamu grafiku;

- praktinio mokymo privalomas įtraukimas į mokymo programas ir jo vykdymas artimiausiuose amatų centruose, pas tradicinius amatininkus. Praktinis mokymas turi sudaryti ne mažiau kaip du trečdalius mokymo programos apimties;
- parengtos programos ir metodinės medžiagos recenzavimas, kokybės užtikrinimo priemonių numatymas.

Konkurso technines sąlygas parengia Pramonės, prekybos ir amatų rūmai, bendradarbiaujant su ŽŪM ir Leader metodikos ir mokymo centru. Paraiškas teikti gali tik mokslo, studijų ir mokymo institucijos bei kitos įstaigos, turinčios teisę vykdyti formalųjį profesinį mokymą. Tinkamus mokymų paslaugų teikėjus pagal paramos administravimo taisyklių nuostatas parenka Nacionalinė mokėjimo agentūra prie ŽŪM.

3. Sutarčių su atrinktais mokymo paslaugų tiekėjais suderinimas ir pasirašymas. Už šį darbą atsakinga Nacionalinė mokėjimo agentūra prie ŽŪM.

4. Parengtų mokymo programų registravimas. Jis turi būti atliktas Pramonės, prekybos ir amatų rūmuose, taip pat Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registre.

2.5.Tradicinių amatininkų informavimas

Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistema bus efektyvi, jeigu net bus tiriami jų poreikiai, bet ir jiems prieinamomis priemonėmis informuojami apie kompetencijų tobulinimo galimybes. Rekomenduojami šie tradicinių amatininkų informavimo būdai:

- Nacionalinės mokėjimų agentūros tinklalapis – informacija apie paskelbtą paraiškų teikimą mokymo paslaugoms pirkti;
- Pramonės, prekybos ir amatų rūmų tinklalapis – detali informacija apie parengtas tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo programas, vykdomų mokymo kursų datas ir vietas, mokymo paslaugų teikėjus;
- ŽŪM Kaimo plėtros departamento Tautinio paveldo ir mokymo skyriaus tinklalapis - detali informacija apie parengtas tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo programas, vykdomų mokymo kursų datas ir vietas, mokymo paslaugų teikėjus;
- Mokymo įstaigos – mokymo paslaugų tiekėjos tinklalapis – turi būti pateiktos mokymo programos, lektorių CV, taip pat mokymo kursų tvarkaraštis;
- Programos Leader ir žemdirbių mokymo metodikos centro naudojama informacinė sistema apie vykdomus mokymus <http://www.zmmc.lt/lt/zemdirbiu-mokymai/renginiai.html>

- ŠMM administruojamas Kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių registras <https://www.ktprr.smm.lt/aikos2-ktprr/> - [informacija apie mokymo programas pagal informacijos pateikimo reikalavimus.](#)
- Lietuvos tautinio paveldo internetinėje svetainėje <http://www.tautinispaveldas.lt/?pg=13&lng=lt#map>

Papildomai tradiciniai amatininkai gali būti informuojami teikiant informaciją apie planuojamus mokymus el. paštu, informaciją platinant per Tradicinių amatų centrus.

2.6. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos kokybės užtikrinimas

Tradicionių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo kokybės užtikrinimo procesas apima:

- Mokymo programų kokybę;
- Metodinės medžiagos kokybę;
- Mokymų vykdymo kokybę;
- Kvalifikacijos tobulinimo rezultatų vertinimą ir poveikį tradicinių amatininkų verslo plėtrai.
- Kvalifikacijos tobulinimo proceso stebėseną.

Mokymo programų kokybės vertinimo tikslas – įvertinti ar parengtų programų turinys atitinka kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir sudaro galimybę kokybiškai patobulinti numatytas kompetencijas. Tikslui pasiekti rekomenduojama programų rengėjus bei recenzentus parinkti konkurso tvarka pagal nustatytus reikalavimus jų kompetencijai.

Pagrindiniai programų vertinimo kriterijai:

- programos atitikimas formaliems programų rengimo reikalavimams;
- turinio atitikimas numatytoms tobulinti kompetencijoms;
- teorinio ir praktinio mokymo santykis, vietų praktiniam mokymui parinkimas;
- reikalavimų lektoriams pagrindimas;
- mokymo metodų tinkamumas suaugusiųjų mokymui;
- mokymo plano atitikimas programos turiniui.
- literatūros sąrašo racionalumas.

Mokymo programos kokybę įvertinama recenzavimo būdu. Recenzantai turi būti ne iš mokymo paslaugas teikiančios institucijos ir parinkti iš mokymo tematiką atitinkančių specialistų.

Metodinės medžiagos vertinimo kriterijai:

- metodinės medžiagos turinio atitikimas programos turiniui;
- metodinės medžiagos apimties atitikimas programos apimčiai;

- praktinių užduočių atitikimas besimokančiųjų poreikiams;
- tradicinių amatų būdų ir metodų integravimas į mokymo turinį;
- metodinės medžiagos atitiktis naujausioms mokslo tendencijoms;
- metodinės medžiagos vizualumas.

Metodinės medžiagos kokybė taip pat įvertinama recenzavimo būdu.

Mokymų vykdymo vertinimas:

- mokymų patalpų tinkamumas mokymams;
- lektorių kvalifikacija;
- mokymo grafiko tinkamumas.

Kvalifikacijos tobulinimo rezultatų ir poveikio tradicinių amatininkų verslo plėtrai vertinimas:

- rezultatų vertinimo metodų tinkamumas kompetencijų tobulinimui ir poveikio tradicinių amatininkų verslo plėtrai;
- kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimų išdavimo tvarkos vertinimas.

Kvalifikacijos tobulinimo proceso stebėsenos vertinimas:

- besimokančiųjų apklausos apie mokymus;
- lektorių apklausos apie mokymus ir besimokančiuosius.

Mokymo paslaugų teikėjas turi periodiškai suvesti anketų duomenis, juos aptarti ir atlikti reikiamus koregavimus.

2.7. Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos valdymas ir administravimas

Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos valdymą tikslinga priskirti Tautinio paveldo produktų tarybai, sudarytai iš valstybės institucijų, įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų atstovų. Svarbu, kad į šią tarybą įeitų ŠMM, Pramonės, prekybos ir amatų rūmų atstovai. Taryba bent kartą metuose turi vertinti tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemos rengimo ir įgyvendinimo rezultatus ir poveikį tautinio paveldo išsaugojimui ir kaimo plėtrai. Svarstant mokymų rezultatus, posėdžiuose turi dalyvauti ir mokymo paslaugų teikėjai. Pagal svarstymo rezultatus tradicinių amatininkų tobulinimo sistemos rengimo ir/ar įgyvendinimo procesas gali būti koreguojamas.

Tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo sistemą administruoja ŽŪM Kaimo plėtros departamento Tautinio paveldo ir mokymo skyrius.